

Gdańsk, 11 maja 2025

Dr hab. Krzysztof Bobrzecki

Dziedzina Sztuki, dyscyplina Sztuki muzyczne,

Akademia Muzyczna im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku

RECENZJA PRACY DOKTORSKIEJ

Yu Xia

Zleceniodawca: Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina w Warszawie

Zlecenie podjęto na podstawie pisma Przewodniczącego Rady Artystycznej UMFC, prof. dra hab. Roberta Cieśli z dn. 27 marca 2025 r., dotyczącego decyzji Rady Dyscypliny Artystycznej Uniwersytetu, w sprawie powierzenia mojej osobie funkcji recenzenta w postępowaniu nadania stopnia doktora panu Yu Xia w dyscyplinie artystycznej sztuki muzyczne, prowadzonego na podstawie ustawy z dn. 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2023 r. poz. 742 z późn. zm.).

Do zlecenia dołączono następujące dokumenty:

- Pismo przewodnie Przewodniczącego RDA UMFC, prof. dra hab. R. Cieśli
- Oświadczenie Promotora, prof. dra hab. Artura Stefanowicza z dn. 5 marca 2025
- Oświadczenie Doktoranta, mgra Yu Xia z dn. 4 marca 2025
- Praca doktorska *Studium „Czterech pór roku” w europejskiej liryce wokalne epoki romantyzmu i chińskich pieśniach XX w.* w skład której wchodziły dzieła artystyczne w formie nagrania na CD, oraz opis dzieła artystycznego.

Praca pisemna

Praca pisemna będąca opisem dzieła nosi tytuł *Studium „Czterech pór roku” w europejskiej liryce wokalne epoki romantyzmu i chińskich pieśniach XX w.* Ujęta została w trzy rozdziały, opatrzone streszczeniem w jęz. Polskim i angielskim, wstępem i podsumowaniem. Całość wieńczy bibliografia i aneks, w którym zawarto nuty omawianych pieśni.

We wstępie odnajdziemy uzasadnienie wyboru przedmiotu badań, określenie ich celu i metodologii. Omówiono znaczenie pór roku jako symbolu w literaturze i muzyce. Pokrótkie zarysowano różne aspekty różnic w stylistyce i koncepcji twórczej pomiędzy pieśnią artystyczną w Europie i Chinach.

Rozdział pierwszy skupia się na genezie i ewolucji liryki wokalne w Europie i Chinach. W rozdziale tym zawarty jest kilka fraz, których piszący te słowa nie chciałby pominąć milczeniem. Jedną z nich jest stwierdzenie: *Pieśń artystyczna jest formą wykonawczą muzyki romantycznej, która powstała w XIX-wiecznej Europie* (s. 24). Śpiew, a więc i pieśń jest jedną z najwcześniejszych form muzycznej ekspresji człowieka, korzenie zaś pieśni akompaniowanej sięgają starożytności (jeśli nie wcześniej). Być może sama potrzeba teoretycznego zdefiniowania pieśni artystycznej jako odrębnej od ludowej, czy też popularnej miała miejsce w XIX wieku, wówczas też nastąpił niebywały rozkwit tego gatunku, teza Doktoranta jednak nie oddaje tego toku rozumowania. Błąd zapewne złożyć należy na karb braku językowej precyzji. W podobnych kategoriach lapsusu umieścić zdaniem recenzenta należałoby sformułowanie „podkład fortepianowy” (s. 24) czy też stwierdzenie: *Na przełomie XVIII i XIX wieku poezja pełniła wyłącznie funkcję kulturalnego środka wyrazu i zajmowała się opisem i ekspresją konkretnych rzeczy i zjawisk, a zwłaszcza natury.*

Rozdział drugi poświęcony został pieśniom europejskim. Obok tłumaczeń tekstów poetyckich na język polski i angielski Doktorant podejmuje próbę analizy literackiej i muzycznej (w tym formalnej). W tym kontekście szczególnie ciekawy dla czytelnika jest sposób, w jaki Doktorant stara się powiązać elementy dzieła muzycznego ze znaczeniem tekstu poetyckiego. Te właśnie ustępy, w których formułowana jest odpowiedź na pytanie, dlaczego użyta jest ta czy inna dynamika, agogika, harmonia, wydają się cenniejsze niż te, w których analiza ogranicza się tylko do stwierdzenia stanu faktycznego. Interesująco przedstawiona jest także perspektywa wykonawcy, a więc próba zarysowania trudności wykonawczych, którym musi sprostać śpiewak. Niejednokrotnie nagranie CD potwierdza fakt pokonania owych trudności, co buduje obraz artysty świadomego konieczności ciągłego doskonalenia swojego rzemiosła.

Rozdział trzeci koncentruje się wokół pieśni chińskich. Zastosowane tu zostało takie samo podejście badawcze, jak w poprzednim: analiza tekstu literackiego, analiza muzyczna, analiza problematyki wykonawczej. Interesująco przybliżono szersze konteksty kulturowe, które pozwalają głębiej wejść w istotę znaczeniową tekstów poetyckich, a co za tym idzie stworzyć bardziej solidne zaplecze do świadomej interpretacji artystycznej.

Podsumowanie pracy przynosi próbę porównania kontekstów kulturowych powstawania omawianych w pracy pieśni, a także sposobów operowania językiem muzycznym utworów europejskich i chińskich dla obrazowania pór roku. Podsumowanie jest dla Doktoranta okazją do nakreślenia najważniejszych tez, wypływających z analizy utworów, ale także do przybliżenia interesujących koncepcji, jakie w Państwie Środka powstały wokół rozumienia dzieła muzycznego, również w aspekcie procesu jego powstawania oraz funkcji jaką ma pełnić.

Pracę wieńczy bibliografia, która przywołuje liczne źródła angielsko- i chińskojęzyczne. Pewne zastrzeżenia natury formalnej może budzić niekonsekwencja w układzie listy. Raz autora od tytułu publikacji oddziela przecinek, raz kropka, a raz dwukropek. W jednych miejscach tytuł ujęty jest w cudzysłowy, w innych nie. Czasem brak jest wydawnictwa lub roku wydania.

Kompletne materiały nutowe stanowią aneks do pracy, warto również wspomnieć o licznych przykładach nutowych w jej treści. Znacznie ułatwia to śledzenie toku rozumowania i słuszność tez pana Yu Xia.

Dzieło artystyczne

Dzieło przedstawione do oceny zarejestrowane zostało 16 grudnia 2024 r. w Studiu Polskiego Radia. Partię fortepianu realizuje Kun Tian. reżyserii dźwięku dokonał Emilian Rymanowicz. Niestety jakość nagrania przedstawionego do oceny, pozostawia wiele do życzenia. Szczególnie tzw. „przestery” są wyraźnie słyszalne w chwilach zwiększonej głośności i to niezależnie od sprzętu na jakim odtwarzane jest nagranie. Zubożenie i pogorszenie jakości brzmieniowej nastąpiło zapewne w chwili wypalania płyty CD. Choć irytujące, nie wpłynęło na możliwość oceny samego dzieła.

Fonogram zawiera nagranie trzynastu europejskich i chińskich pieśni artystycznych powstałych w XIX i XXw.:

1. Fryderyk Franciszek Chopin – „Wiosna”, op.74 nr 2
2. Francesco Paolo Tosti – „Kwiecień” (oryg. „Aprile”)
3. Franz Peter Schubert – „Sen o wiosnie” (oryg. „Frühlingstraum”)
4. Francesco Paolo Tosti – „Letni księżyc” (oryg. „Luna d'estate”)
5. Robert Schuman – „W słoneczny letni poranek” (oryg. „Am leuchtenden Sommermorgen”)
6. Ralph Vaughan Williams – „Wagabunda” (oryg. „The Vagabond”)
7. Francesco Paolo Tosti „Smutna zima” (oryg. „Inverno triste”)
8. Huang Zi „Wiosenne rozmyślania” (oryg.: „春思曲” – [Chun si qu])
9. Huang Zi „Tęsknota za ojczyzną” (oryg.: „思乡” – [Si xiang])
10. Jin Xiang „Lato” z cyklu „Pieśni na cztery pory roku” (oryg. „子夜四时歌·夏” – [Xia])
11. Li Yinghai – „Cumując nocą przy moście klonowym” (oryg. „月落乌啼霜满天” – [Feng qiao ye bo])
12. Zhao Si Yue - „Pieśń jesiennego wiatru” (oryg. „秋风词” - [Qiu feng ci])
13. Huang Zi – „Poszukiwanie kwitnących śliw wśród śniegu” (oryg. „踏雪寻梅” - [Ta xue xun mei])

Przedstawiony zestaw utworów podyktowany został chęcią ukazania przekroju wokalne liryki Europy i Chin, której tłem lub głównym tematem są pory roku. To ciekawe założenie spaja myślą przewodnią zebrany materiał muzyczny i pozwala spojrzeć na niejednokrotnie bardzo znane utwory z nowej perspektywy. Idąca w

ślad za zmianą pór roku wieczna przemiana przyrody to – jak udowadnia Doktorant – jedynie pretekst do zagłębiania się w świat wewnętrznych przeżyć podmiotu lirycznego, za którą stara się podążać kompozytor pieśni.

Od strony wykonawczej realizacja wybranego repertuaru wymaga od śpiewaka miękkości frazowania oraz konsekwencji w budowaniu muzycznych i dramatycznych napięć, bez „operowej” emfazy, a jednak z pełną świadomością wynikającą ze zrozumienia warstwy poetyckiej oraz emocji jakie ona niesie. Pan Yu Xia dysponuje miłym w odbiorze głosem tenorowym, którego barwa zdaje się predestynować go do wykonywania liryki wokalne. Wymogi wybranych przezeń utworów realizuje on z wyczuciem i świadomością wokalną adekwatną do przedstawionej w części opisowej analizy. Warta dostrzeżenia jest dobra współpraca z partnerem, który przy fortepianie współtworzy ze śpiewakiem spójny muzyczny obraz. Dodatkową trudność, której Doktorant z zadowalającym efektem stawia czoła, są wymogi artykulacyjne języka polskiego, niemieckiego, angielskiego i włoskiego. Wyzwanie to, jak każe przypuszczać dydaktyczne doświadczenie autora niniejszej recenzji, należy do bardzo trudnych, biorąc pod uwagę specyfikę brzmieniową i artykulacyjną języka ojczystego, którym włada pan Yu Xia.

Lekki niedosyt w odbiorze nagranych materiału budzić może pewnego rodzaju ostrożność w traktowaniu materiału muzycznego, jaką autor niniejszej recenzji dostrzega u obydwu artystów. Owa ostrożność objawia się w stonowaniu rozpiętości dynamiki oraz w odczuwalnym przez niżej podpisanego braku swobody w kształtowaniu agogiki czy też artykulacji. Okazję do zastosowania nieco odważniejszych środków muzycznej interpretacji dają zwłaszcza pieśni mające formę zwrotkową lub do niej zbliżoną, (min. Chopin, Schubert, Vaughan Williams), czy też pieśni, których stylistyka i tradycja wykonawcza każe oczekiwać np. śmieiej zaznaczonego tempa *rubato* (Tosti).

Cenny wkład wniesiony w rozwój dyscypliny stanowią zarejestrowane pieśni kompozytorów chińskich. Choć znane w Państwie Środka, pozostają swoistym *novum* w Europie. Łączą one dostrzegalne (choć częstokroć przetworzone) wpływy muzyki Zachodu z tradycją chińskiej kultury, w tym poezji. Szczególnie interesująco wybrzmiewają kompozycje Jing Xiang'a *Lato* i Li Yinghai'a *Cumując nocą przy moście klonowym*. Ukazują one dużą wrażliwość na kolorystykę surowych współbrzmień, przemyślaną interpretację i wyczucie w jej realizacji, które stają się udziałem Doktoranta oraz towarzyszącego mu pianisty. Ujmująca w swojej prostocie jest *Pieśń jesiennego wiatru* skomponowana przez Zhao Si Yue, którą z naturalną muzykalnością oddaje w swojej artystycznej prezentacji pan Xia Yu. Melancholia (wpisana wszak w muzyczną partyturę) śmiało skonstrastowana jest tu przez niego z ekspresją idącą w parze z konsekwentnie budowaną kulminacją, w której Doktorant pewnie osiąga wysokie dźwięki. Nagranie wieńczy kompozycja Huanga Zi *Poszukiwanie kwitnących śliw wśród śniegu*, oddana przez Doktoranta z lekkością, niemal żartobliwie, a przy tym z dużą swobodą interpretacyjną, którą potwierdza interesujące różnicowanie strof pieśni.

KONKLUZJA

Praca doktorska pana Yu Xia, którą stanowi zarejestrowane na CD dzieło artystyczne oraz jego opis, przedstawia w opinii niżej podpisanego przedstawia interesujący aliaż, który otwiera szerszą niż dotąd perspektywę spojrzenia na tematykę zmienności pór roku w europejskiej i chińskiej pieśni artystycznej.

Przedstawione dzieło prezentuje sylwetkę artysty dysponującego dużą wrażliwością i niemałą już dojrzałością. Jego głos dobrze odnajduje się w prezentowanym repertuarze, a przemyślana interpretacja i kultura brzmienia są w stanie zachwycić niejednego słuchacza. Pan Yu Xia operuje głosem ze świadomością technicznych wymagań, jakie stawia przed wykonawcą muzyczna partytura. Być może warto było nieco odważniej zarysować interpretację niektórych utworów, śmieiej dysponując arsenalem środków wykonawczych. Przyznać jednak należy, że sposób kształtowania muzycznej narracji, który proponuje Doktorant jest przekonujący i wpisuje się w kanon, który wyznacza tradycja wykonawcza.

Opis dzieła przedstawia szeroko nakreślone studium będące analizą i porównaniem muzyki, którą dzieli nie tylko znaczna odległość geograficzna, ale i data powstania. Doktorant prawidłowo formułuje tezy i przeprowadza ich dowód, posługując się adekwatną do badanej materii metodologią. Koncentruje się nie tylko na analizie formalnej i porównawczej, ale kreśli również nieco szerszy kontekst kulturowy, co – jak sam słusznie zauważa – jest istotne z punktu widzenia dotarcia do istoty zgłębianych problemów. Praca napisana jest bogatym a jednak przystępnym językiem. Pewne nieścisłości merytoryczne czy też nie do końca uprawnione tezy złożyć można na karb niezbyt precyzyjnego operowania językiem obcym, jakim dla Doktoranta jest język polski.

W opinii niżej podpisanego, praca doktorska wnosi wkład w rozwój dyscypliny artystycznej. Doktorant wykazał się wiedzą teoretyczną, oraz umiejętnością prowadzenia samodzielnej działalności artystycznej i badawczej. Tym samym spełnione zostają założenia zagadnienia artystycznego i wymagania ustawy z dn. 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2023 r. poz. 742 z późn. zm.).

Pracę doktorską przyjmuję i stawiam wniosek o jej przyjęcie.

PODPIS ZAUFANY

KRZYSZTOF
BOBRZECKI

18.05.2025 10:53:35 (GMT+2)

Dokument podpisany elektronicznie
podpisem zaufanym

